Дзяржаўная ўстанова адукацыі
“Ананіцкі навучальна-педагагічны комплекс
дзіцячы сад-сярэдняя школа”

Урок - прэзентацыя

“З чаго пачынаецца Радзіма?”

3 клас

Падрыхтавала:
настаўнік
пачатковых класаў
Смаляк І.М.

2021/2022

Мэта: выхаванне вучняў на лепшых традыцыях нацыянальнай культуры.

Задачы: раскрыць адметныя якасці беларусаў, нашых продкаў; выхоўваць павагу да беларускага народа, яго гістарычнага мінулага, да роднай мовы, культурнай спадчыны.

Ход мерапрыемства:

(Гучыць беларуская песня.)

Вучань: Хто мы?
***Вучні*:** Мы – беларусы!
Вучаніца: Мы нарадзіліся на беларускай зямлі, узгадаваліся і жывём у Беларусі.

***Чытач*:**

Радзілася я ў Беларусі,
Дзе ціхі задумлівы бор.
Ляцяць сюды з выраю гусі
Да сініх, цудоўных азёр.

Стаяць векавыя дубровы,
Даносіцца ласкавы шум.
І сонца, і ветрык вясковы
Цяплом саграваюць душу…

Радзілася я ў Беларусі,
Дзе срэбрам крыніцы звіняць,
Сюды з крыкам радасным гусі
З далёкага поўдню ляцяць.

Настаўнік. З даўніх часоў на тэрыторыі Беларусі жылі нашы продкі. Чым жа яны займаліся?

Вучань. Галоўным заняткам старажытных жыхароў Беларусі было земляробства. Яны сеялі жыта, ячмень, авёс, проса, грэчку, лён і каноплі.

Продкі беларусаў былі людзі дужыя і працавітыя. Для пасеваў яны высякалі дрымучы лес, а потым яго выпальвалі. Са свойскіх жывёл у нашых продкаў былі каровы, козы, авечкі, свінні, сабакі.

Нашы продкі былі выдатныя паляўнічыя, добра ведалі норавы і звычкі дзікіх звяроў. Яны палявалі на зубра, тура, мядзведзя, лася, вепра. Вельмі развіта было лясное пчалярства. Мёд, воск, звярыныя шкуры старажытныя жыхары Беларусі не толькі спажывалі самі, але і вывозілі ў іншыя краіны.

Настаўнік. Беларусь мая сінявокая! Якая прыгожая назва ў нашай краіны. Беларусь! А яшчэ мы завём яе – Радзіма. А яшчэ – Бацькаўшчына.

Радзіма – бо тут мы нарадзіліся, бо яна нам самая родная з усіх краін на цэлым свеце. Бацькаўшчына – бо яна нам дасталася ад нашых бацькоў. А ім ад іхніх бацькоў – нашых дзядоў. А далей – ад прадзедаў, ад прапрадзедаў… І так аж да самых далёкіх продкаў.

На нашай беларускай зямлі багата рэк, азёр, а ў жыце ўлетку цвітуць блакітныя васількі. Беларусь – наша Радзіма. А з чаго пачынаецца Радзіма? З песні маці, з роднага слова. Паслухаем вершы пра Беларусь, пра родную мову.

(Вучні чытаюць вершы.)

Чытач 1:

Я – дзяўчынка-беларуска
з васільковымі вачыма.
Хоць малая, але знаю:
Беларусь – мая Радзіма.
Між лясамі ды азёрамі –
Васільковыя палі…
Я не ведаю, не ведаю
Прыгажэйшае зямлі.

Чытач 2:

Я нарадзіўся беларусам,
Беларусам буду жыць!
Мову родную вучуся
Шанаваць, цаніць, любіць.

Настаўнік. Беларускі народ мае сваю родную беларускую мову. Яна прыгожая, мілагучная, спеўная, лагодная. Мы, беларусы, ганарымся сваёй роднай беларускай мовай.

(Вучні чытаюць запіс на дошцы: “Хто не шануе сваю родную мову, той не шануе сам сябе”. Ф. Багушэвіч.)

Чытач 1:

Ты адкуль бруішся, мова?
З сініх нёманскіх крыніц?
Па зямлі збіраю словы,
Нібы россыпы суніц.
Мілая, адзіная
Нам, нашчадкам, дадзена
Любаю радзімаю
Ад дзядоў і прадзедаў.

Чытач 2:

Француз па-французску, па-польску - паляк
Гавораць з маленства, а я, мама, як?
Замежную мову я ў садзе вучу,
А на беларускай – не ўмею, маўчу.
Чаму, адкажы мне, ты, тата і дзед

Не размаўлялі на роднай нідзе?
Я рускую мову люблю і вучу.
І нашу таксама я ведаць хачу.
Буквар беларускі прашу мне купіць,
І родную мову пачну я вучыць.

Гульня “Перакладчыкі”.
(*Вучні перакладаюць словы з рускай мовы на беларускую.)*
Карандаш - …аловак
Родина - …
Тетрадь - …
Учебник - …
Утро - …
Ёж - …
Дождь - …
Осень - …

Настаўнік. Неацэнны моўны скарб нашага народа – прыказкі і прымаўкі. Ужо няма тых людзей, якія прыдумалі гэтыя трапныя выразы, а прыказкі працягваюць жыць. Прыказкі і прымаўкі даюць карысныя парады, вучаць нас дабру, перасцерагаюць ад дрэнных учынкаў. Ці ведаеце вы беларускія прыказкі і прымаўкі?

(Вучні называюць прыказкі і прымаўкі).

Шануй бацьку з маткай, другіх не знойдзеш.
Хто працуе, той не сумуе.
Спяшыць - людзей насмяшыць.
Усюды добра, а дома лепей.
Дарагая тая хатка, дзе радзіла мяне матка.
Хто пытае, той шмат знае.
Малая пчала, ды і тая працуе.
Чалавек невучоны, як тапор нетачоны.

Настаўнік. Заўсёды беларусы вызначаліся здатнасцю да жартаў, кемлівасцю. Скарбонкай народнай мудрасці і назіральнасці лічацца беларускія загадкі. Кемлівасці, дасціпнасці вучыліся дзеткі, калі адгадвалі загадкі. Паглядзім, ці кемлівыя вы, дзеці?

(Вучні загадваюць загадкі.)

1.Блакітнае вока ад зямлі высока. *(Неба)*

2.Нахмурыцца , насупіцца,
У слёзы ўдарыцца -
Нічога не застанецца. *(Хмара)*

3.Хвост мой пушысты, кажух мой агністы,
Хітрай называюць і курэй хаваюць. *(Лісіца)*

4.Крылаў не мае, а лятае,
Без рук, а вароты адчыняе,
Без голасу, а спявае.
Без пугі, а хмары ганяе. (*Вецер*).

5.Прыйшла чорна маці, усіх паклала спаці. (*Ноч*)

6.Ён раскажа і пакажа, як жыве планета наша.
А няма электратоку - ён без мовы і без зроку. (*Тэлевізар*)

7.З гаспадаром сябруе, дом вартуе.
Ляжыць пад ганкам - хвост абаранкам. (*Сабака.*)

8.Сосны лечыць ён з вясны,
Доктарам завуць лясным. (*Дзяцел*)

Настаўнік.
Я ў вас вось што запытаю,
Вы скажыце, госці, мне:
Ці вам добра тут, ці не?
Ну, тады чаго чакаеце?
Чаму артыстаў не вітаеце?
(Вучні расказваюць жарты)

Сын. Тата, сёння я адзін ва ўсёй школе мог адказаць настаўніку.
Бацька. А што ён пытаў, сынок?
Сын. Хто разбіў акно.

****

Маці.Чаму ты перад сном прычэсваешся?
Сын. Трэба. Бывае, сасню, што я ў гасцях, дык сорамна будзе непрычасанаму.

****

Маці. Чаму ты, сынок, нічога ў пару не робіш? Помні, што адклад не ідзе на лад.
Сын. Ах, калі так, мамачка, дык тады дай мне сягоння тыя цукеркі, што ты схавала назаўтра.
Настаўнік. Ехалі з горкі скарагаворкі. Па дарозе яны разбіліся на дзве часткі. Іх трэба сабраць.
(Вучні злучаюць часткі скарагаворак).

У чаплі чапляня,	беламу зайку.
Белы бусел баяў байку	таўкуць мак камары.
На двары без пары	у зайкі зайчаня.

(Вучні вучацца выгаворваць скарагаворкі)

Настаўнік. Завітала ў госці казка – сустракайце, калі ласка!

У даўнія часы, калі простыя людзі яшчэ не ўмелі пісаць, расказвалі адзін аднаму, сваім дзецям розныя цікавыя казкі. Героямі казак былі жывёлы, а таксама выдуманыя істоты. Сюжэты казак былі не толькі забаўляльнымі, але многаму маглі навучыць.

Сёння мы ўспомнім з вамі казкі, складзеныя беларускім народам.

(Вучні дзеляцца на 2 каманды і складваюць з разразных частак казку.)

1. Якімі словамі пачынаецца казка "Курачка-раба"? *("Жыў дзед, жыла бабка. Была ў іх курачка-раба. Нанесла курачка яечак поўны падпечак. Сабрала бабка яечкі ў чарапіцу, ды паставіла на паліцу").*
2. Што крычаў Пеўнік, калі яго схапіла ліса ў казцы "Коцік, пеўнік і ліса"? *("Коце, браце! Мяне ліска нясе у высокія горы, у глыбокія норы, па барах, па карчах, аж бярэ мяне страх!")*
3. Якімі словамі пачынаецца казка "Сынок з кулачок"? *("Жылі дзед і баба. Быў у іх сынок. Ды такі малы, што з-пад шапкі не відаць. Не большы за кулак").*
4. Што казала каза-манюка кожны раз дзеду, калі вярталася з пашы? (*"Нідзе не была. Нічога не ела, нічога не піла. Толькі як бегла цераз масток, ухапіла кляновы лісток, а як бегла ля крынічкі, ухапіла кропельку вадзічкі…"*)
5. Як заканчваецца казка "Куліпка-сынок"? *("А Піліпка прыляцеў з гусямі дахаты. Зарадаваліся бацькі, што Піліпка вярнуўся, пасадзілі яго за стол, пачалі частаваць. А гусям далі аўса. Тут і казка ўся."*)

Настаўнік. Малайцы, дзеці! А зараз час пагуляць.

Беларуская народная гульня "Маша"

Усе становяцца ў кола, пасярэдзіне знаходзіцца Маша з завязанымі вачамі.

Дзеці прыгаворваюць:
Маша, ты пацеха наша!
Ручкі з золата, ножкі з долата,
Валасы кудлатыя, а вочы зыркатыя.

(Маша хапае каго-небудзь з кола і спрабуе адгадаць, хто гэта. Калі яна адгадае імя дзіцяці, той становіцца Машай, калі не - працягвае лавіць дзяцей і адгадваць).

Настаўнік. Паслухайце яшчэ адну гісторыю.

Ці то полем, ці то лесам ішлі тры падарожнікі. Ішлі яны тры дні і тры ночы ды яшчэ паўдня. Раптам чуюць – спявае нехта. Першы кажа:

– Відаць, жаўранак спявае.

– Не, – кажа другі, – гэта лес шуміць.

А трэці прыпаў вухам да зямлі і прашаптаў:

– Ды гэта ж зямля спявае.

Вось якая яна, наша беларуская зямля!

Чытач 1:
Радзіма наша – Беларусь,
І колькі не шукай,
Не знойдзеш ты на ўсёй зямлі
Мілей чым гэты край.
Не знойдзеш ты такіх людзей,
Іх сэрцы – дабрыня;
Яна струменіць, льецца ў свет
Крынікаю штодня.
Таму ў жыцці не трэба быць
Няшчырым, сквапным, злым.
Не забывай, ты – беларус,
І заставайся ім.

Чытач 2:
Я – беларус, я нарадзіўся
На гэтай казачнай зямлі.
Дзе між лясоў і пушчаў дзікіх
Адвеку прашчуры жылі.

Чытач 1:
Я – беларус, я ганаруся,
Што маю гэтае імя.
Аб добрай славе Беларусі
У свеце знаюць нездарма.

Чытач 2:
Я – беларус, і я шчаслівы,
Што маці мову мне дала,
Што родных песень пералівы
І зблізку чую і здалля.

Чытач 1:
Я – беларус, і хоць сягоння
Яшчэ малы, але скажу:
"Я родам з племя непакорных
І прад бядой не задрыжу."

Чытач 2:
Высока ў небе вырай кружыць,
Ляціць за сіні небакрай.
Не забывай ніколі, дружа,
Сваю зямлю, свой родны край!

«Свабодны мікрафон». Прадоўжыце, калі ласка, сказы:
а) Мая Радзіма – гэта…
б) Я ўдзячны сваей краіне за тое, што…

в) Мне хацелася б, каб мая Радзіма была самай…
г) Калі вырасту, я …

Настаўнік. Беларусь, Радзіма, Бацькаўшчына… Такія да болю родныя словы. Жыццё раскідвае людзей ў многія куткі Зямлі. Але дзе б вы ні былі, ваш родны край заўсёды будзе для нас тым светлым агеньчыкам, які будзе сваім яркім святлом клікаць нас ў родны край. Гісторыю сваёй краіны і свайго роду павінен ведаць любы паважаючы сябе чалавек, любы грамадзянін Беларусі. Адчувай гонар за людзей, якія славяць тваю краіну. Ганарыся тым, што ты – грамадзянін Беларусі!

Дзякуй усім!